

تاثیر پرورش اخلاق و رفتار اسلامی بر دانش آموزان

زهرا نعیم ، زینب اروجی ، زهرا گلابی ، آسیه گرگانی

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر پرورش اخلاق و رفتار اسلامی بر دانش آموزان است. مفاهیم گفتاری و نوشتاری خود را آن چنان تعریف کنیم که مخاطبان ما از گفته ها و نوشته های ما، همان برداشت را کنند که مطلوب ما است! شاید برای همین است که می گویند کردار گویا تر از گفتار است. درس هدیه های آسمان، که هدفش تعلیم و تربیت اسلامی دانش آموزان دوره ابتدایی می باشد و جایگزین کتاب تعلیمات دینی گردیده، یکی از ارکان مهم تدریس در سطوح مختلف تحصیلی می باشد که برای نیل به اهداف عالی یک جامعه ی ایده آل هر زمان باید مورد اهمیت خاصی از سوی معلمان و دست اندرکاران آموزش و پرورش در تمامی پایه ها و مقاطع تحصیلی قرار گیرد و با شاخص قرار دادن این درس ، انتظار می رود جامعه ما در سالهای آتی نه تنها از نظر شئون اخلاقی و فرهنگی به مشکلی برخورد نکند بلکه جوانان بتوانند به خوبی از عهده انجام مسئولیتهای محوله برآیند. و همانگونه که هدف امام خمینی (ره) و شهدای عزیزمان بوده، جامعه ما الگویی برای ملل مختلف جهان گردد. با این مقدمه کوتاه می خواهیم در تحقیق خود از علل دین گریزی دانش آموزان پایه پنجم شهرستان آبادان و در نتیجه افزایش فرهنگ باختگی و... آنان ، همچنین چگونگی هدایت آنها به سوی اخلاق و رفتار اسلامی از طریق تدریس صحیح درس هدیه های آسمان بپردازیم . امیدوارم مورد اهمیت قرار گیرد.

مقدمه

در سالهای گذشته متأسفانه شاهد آن بوده ایم که دانش آموزان کلاس پنجم کتاب تعلیمات دینی را برای گرفتن نمره و رفتن به پایه بالاتر مطالعه می کنند و در سالهای اخیر که درس هدیه های آسمان جایگزین تعلیمات دینی شده است و با آنکه تغییرات بسیار مفید و سازنده ای در کتاب درسی هدیه های آسمان و کتاب کار آن که بخشی از محتوای آموزشی تعلیم و تربیت دینی دوره ابتدایی است ایجاد گردیده است. اما باز مشاهده می کنیم که اکثر دانش آموزان این درس را برای گرفتن نمره و رفتن به پایه بالاتر مطالعه می کنند و به داشتن اخلاق و رفتار اسلامی میل و رغبت زیادی نشان نمی دهند و دین گریزی، بی هویتی، فرهنگ باختگی کودکان، نوجوانان و جوانان شهرستان آبادان روبه افزایش است. نیز مانند بسیاری از آموزگاران پایه پنجم برای تدریس درس

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

هدیه های آسمان از شیوه های همیاری استفاده می کردم . پس از تدریس، از تک تک دانش آموزان یا به صورت گروهی و یا به نوبت از روی دفتراسامی می خواستم مطالب مربوط به درس جدید را توضیح دهند. دانش آموزان هم این کار را انجام می دادند و من هم به طور نظری و هم از جنبه عملی (کارگروهی) نمره ای برای آنها منظور می کردم. در پژوهشی که در چند مدرسه ابتدایی و چندین کلاس پنجم ، علی الخصوص کلاس خودم ، به انجام رساندم به این نتیجه رسیده ام که تقریباً اکثر دانش آموزانی با آنکه می توانند به خوبی درس هدیه های آسمان را توضیح دهند و میل زیادی به داستانهای این درس دارند اما به داشتن اخلاق و رفتار اسلامی میل و رغبت زیادی نشان نمی دهند و دین گریزی در میان دانش آموزان کلاس پنجم هر سال روبه افزایش است! مشاهده این وضعیت چندان برای من و برخی دانش آموزانم خوب نبود . تصمیم گرفتم تا آنجا که می توانم در این وضعیت نامطلوب رفتاری دانش آموزانم تغییر و تحولی ایجاد کنم برای این کار فکر کردم بهتر است نخست موضوع را با آنان در میان گذارم و علت راز خودشان بپرسم . بنابراین مشکل من این بود که: « چگونه می توانم اخلاق و رفتار اسلامی را در دانش آموزانم پرورش دهم؟ یک روز که پول یک نفر از دانش آموزان کلاس گم شده بود و چند نفر دیگر نیز به علت اینکه زنگ تفریح بدون اجازه آن ها دانش آموزان دیگر از وسایل شخصی آنها استفاده کرده بودند! از این وضعیت شاکی بودند، تصمیم گرفتم در چنین وضعیتی موضوع را با خود آنان در میان بگذارم . روبه آنان ایستادم ، چند دقیقه ای سکوت کرده و نظاره گر حرکات و رفتارشان شدم ؛ چند دقیقه که به این صورت گذشت . کلاس آرام شد همه سکوت کردند. از دانش آموزان خواستم تمام وسایل روی میز خود را جمع و در بحثی که می خواستم مطرح کنم شرکت کنند، همه بچه ها نیز با علاقه خاص پذیرفته و آماده ی شرکت در بحث شدند. گفتم : بچه ها همانطور که خود شما هم شاهد هستید اکثر شما می توانید به خوبی درس هدیه های آسمان را توضیح دهید و میل زیادی به داستانهای درس هدیه های آسمان دارید، اما می خواهم بدانم «چرا بعضی دانش آموزان در زندگی روزمره خود اخلاق و رفتار اسلامی را رعایت نمی کنند؟

نظرات بسیاری گفته شد . خلاصه ی آنچه بیان شد به شرح زیر است:

۱- از اول ابتدایی تاکنون بسیاری از معلمان ما درس هدیه های آسمان را جدی نگرفته اند.

۲- بسیاری از دانش آموزان درس هدیه های آسمان را برای گرفتن نمره می خوانند.

۳- بعضی از خانواده ها بسیاری از دستورات اسلامی مثل داشتن حجاب کامل را قبول ندارند.

۴- انجام دادن دستورات اسلامی خیلی سخت است.

۵- به داشتن اخلاق و رفتار اسلامی آن طور که باید معلمان خود بها نمی دهند و از اهمیت آن ما را آگاه نکرده اند.

۶- بسیاری از معلمان و بزرگترهای ما خودشان اخلاق و رفتار اسلامی را رعایت نمی کنند، اما از ما توقع دارند اخلاق و رفتار اسلامی داشته باشیم.

۷- بعضی از مردم کسانی را که دستورات اسلامی را انجام می دهند عقب افتاده می دانند و آن هارا مسخره می کنند. و با آنها دوست نمی شوند.

۸- بعضی از دانش آموزان اخلاق و رفتار اسلامی را نمی دانند.

اکثر مطالب گفته شده را یادداشت کردم. با آنان قرار گذاشتم گاهی اوقات در باره نحوه بهبود رفتار دانش آموزان

صحبت کنیم و راههایی را که به نظر می رسد از طریق آن بتوان یک مسلمان کامل، همان طور که خدا دستور داده باشیم، را بیان کنند تا به نتیجه ای برسیم.

روش های گردآوری اطلاعات (شواهد)

برای این که بتوانم در باره پرسشی که مطرح کرده بودم اطلاعات دقیق تری به دست آورم تصمیم گرفتم علاوه بر دانش آموزان موضوع را با همکارانی که در این زمینه صاحب نظر هستند در میان بگذارم. درزنگ تفریح این موضوع را با بعضی از همکارانم در میان گذاشتم و از کسانی که احساس می کردم علاقمندتر و آماده تر هستند تقاضا کردم روزی پس از پایان وقت کلاس درباره این موضوع صحبت کنیم. در آن جلسه موضوع «علل تمایل نداشتن بعضی از دانش آموزان به اخلاق و رفتار اسلامی» را مطرح کردم. هر یک از همکاران نظراتشان را اعلام کردند من نیز از نکات عمده نظرات همکارانم یادداشت برداری می کردم. برخی از مطالب شبیه نظرات دانش آموزان

بود. برخی نیز پخته تر و اساسی تر از آن، روی هم رفته قرار شد پیشنهادم را با مدیر مدرسه در میان بگذارم.

مدیر مدرسه پیشنهاد مرا پذیرفت و ضمن تشویق به ادامه کار و مطالعه بیش تر پیشنهاد کردم موضوع را بامربی پرورشی، مربی قرآن و امام جماعت مدرسه (طلبه ای که از حوزه علمیه به مدرسه اعزام شده بود) و والدین دانش آموزان در میان بگذارم. همین کار را انجام دادم. نتایج صحبتها را یادداشت کردم. مشاهدات اولیه رفتار و کردار ۲۹ نفر دانش آموزان کلاس پنجم مؤید این نکته بود که ۸ نفر (۵۸/۰۲۷) در سطح قوی (تمایل به شرکت در نماز جماعت مدرسه و خواندن نماز، رعایت شعائر اسلامی مانند رعایت حجاب اسلامی، احترام و کمک به دیگران،

راستگویی و...) ۱۱ نفر (۹۳/۰۳۷) در حد متوسط، (به اجبار معلم و کادر آموزشی مدرسه در نماز جماعت مدرسه شرکت می کردند، و شعائر اسلامی مانند رعایت حجاب اسلامی، احترام به دیگران و... را به اجبار انجام می دادند.) و ۹ نفر (۰/۰۳) در سطح ضعیف (شرکت نکردن در نماز جماعت مدرسه، پر خاشگری، تمسخر دیگران و...) ارزیابی شدند.

تجزیه تحلیل و تفسیر اطلاعات:

پس از مطالعه اسناد و مدارک و بحثها، اطلاعات حاصل از این فرایند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، اشکالات و کاستی های کلاس های درس هدیه های آسمان تعیین شد. راههای مناسبی برای تقویت اخلاق و رفتار اسلامی در دانش آموزان فهرست شد و یادداشت برداری شد.

خلاصه یافته های اولیه:

برخی علل عدم تمایل دانش آموزان به داشتن اخلاق و رفتار اسلامی به شرح زیر است:

- ۱- آشنا نبودن برخی از معلمان به فنون و نحوه تدریس درس هدیه های آسمان (روش تدریس هدیه های آسمان)
- ۲- رعایت نکردن اخلاق و رفتار اسلامی توسط برخی از معلمان.
- ۳- تضاد عقیدتی و فرهنگی برخی خانواده ها با آنچه معلم در کلاس درس تدریس می کند.
- ۴- بی توجهی برخی معلمان به نوشتن طرح درس.
- ۵- بی توجهی معلم به کتاب کار هدیه های آسمان و انجام ندادن تکالیف آن توسط دانش آموزان.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

۶-تنوع نداشتن تدریس درس هدیه های آسمان(استفاده نکردن معلمان از وسایل کمک آموزشی مخصوص و روشها و شیوه های متنوع و جذاب تدریس درس هدیه های آسمان) .

۷- آشنا نبودن دانش آموزان با شخصیت‌های مذهبی، افرادی که کار و کارهای نیک آنان.

۸- آشنا نکردن دانش آموزان با اهمیت اخلاق اسلامی در زندگی روزمره و نتایج دنیوی و اخروی آن.

۹- نداشتن معیار مشخص در ارزشیابی درس هدیه های آسمان.

۱۰- ناشناخته ماندن قلمرو و اهداف درس هدیه های آسمان در دوره ابتدایی .

۱۱- ناآشنایی برخی از معلمان به روان شناسی تربیتی و شناخت ویژگی های ذهنی، اخلاقی، عاطفی، جسمی، روانی و اجتماعی کودکان دوره ابتدایی.

۱۲- بی توجهی معلمان به راههای پرورش فطرت پاک کودکان ابتدایی.

۱۳- بی توجهی به علایق، انگیزه ها و توان فکری دانش آموزان به هنگام تدریس درس هدیه های آسمان.

۱۴- ناآشنایی برخی از والدین دانش آموزان با اخلاق و رفتار اسلامی.

پیشنهادهای

در تدریس درس هدیه های آسمان باید اصول و مبانی ویژه زیر را در نظر گرفت:

۱- استفاده از شیوه ها و الگوهای متنوع و جذاب مانند: ایفای نقش، بدیعه پردازی، اجرای مسابقات مذهبی، شرکت دادن دانش آموزان در اداره امور انضباطی، رفاهی، بهداشتی و... مدرسه، برگزاری جشن هم زمان با اعیاد مذهبی و میلاد معصومین.

۲- برگزاری مراسم بزرگداشت برجستگان دین، علم و هنر کشور یا سایر جوامع، با تاکید غیر مستقیم روی کردارهای آموخته خوب ایشان، بدون هرگونه اغراق و خیرخواهی.

۳- توصیف و تشویق کردارهای آموخته ی خوب دانش آموزان کلاس و پاداش دادن به آنها.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

۴- برجسته کردن کردارهای خوب معلمان و سایر مسئولان مدرسه و مصاحبه و تهیه گزارش با آنان توسط دانش آموزان؛ البته با تاکید روی کردارهای آموخته ی خوب که دیگران هم می توانند آن ها را یاد بگیرند.

۵- استفاده از تصاویر اشخاصی که به سبب کردار آموخته ی خوبشان مشهور شده اند و به قشر خاصی تعلق دارند، روی دیوار کلاس.

۶- الگو بودن معلم، به واسطه داشتن اخلاق و رفتار اسلامی و برقراری رابطه دوستانه با دانش آموزان.

۷- کمک خواستن از اولیا دانش آموزان برای تشویق فرزندانشان به داشتن اخلاق و رفتار اسلامی

۸- تحت نظر داشتن رفتار کودکان توسط والدین در منزل، تا علاوه بر کلاس در خانه نیز دانش آموزان وظایف اسلامی خود را در انجام واجبات دینی، کارهای روزمره، احترام و کمک به والدین و اعضای خانواده و... انجام دهند.

۹- می توان از شیوه تلفیق هدیه های آسمان با هنر در تدریس این درس استفاده کرد تا کودکان بتوانند چهره زیبایی از الگوهای دینی تجسم کنند

۱۰- شرکت دانش آموزان در کلاسهای دارالقران، ثبت نام در بسیج دانش آموزان، مهدی یاوران، مشارکت همه دانش آموزان در برنامه های طرح کرامت یا مهارت های زندگی، شرکت در فعالیتهای پرورشی مدرسه، شرکت در مراسم مذهبی، نماز جماعت، نماز جمعه و...

۱۱- تشویق دانش آموزان به تحقیق، پژوهش و مصاحبه با علمای دینی، برجستگان علم و هنر کشور یا سایر جوامع، با تاکید روی کردارهای آموخته خوب ایشان. و ارائه گزارش به کلاس درس.

معیارهای ارزشیابی:

به هنگام نمره دادن به درس هدیه های آسمان باید اصول و مبانی ویژه ی زیر را در نظر بگیریم:

۱- برای ارزشیابی درس هدیه های آسمان باید معیارهای رفتاری و عملی مشخص تعیین کرد.

۲- توجه به انجام تکالیف کتاب کار هدیه های آسمان و بررسی تکالیف توسط معلم.

- ۳- اهمیت دادن به رفتار و اعمال دانش آموزان در مدرسه توسط معلم و کادر آموزشی دبستان و در منزل توسط والدین دانش آموزان.
- ۴- توجه معلم به همه دانش آموزان در هنگام تدریس و ارتباط دادن مطالب درسی با زندگی روزمره آنان از طریق بیان داستان و مثالهای گوناگون، سوال کردن و جواب دادن هریک از دانش آموزان.
- ۵- توصیف و تشویق کردارهای آموخته‌ی خوب دانش آموزان کلاس و پاداش دادن به آنها.
- ۶- توجه به تفاوت‌های فردی دانش آموزان و توجه به این نکته که اخلاق و رفتار هر دانش آموز را با گذشته خودش مقایسه کنیم نه با دانش آموزان دیگر.
- ۷- خلاقیت و مهارت معلم در تدریس و ارزشیابی این درس.

راههای پیشنهادی برای حل مشکل:

- با اطلاعات جمع آوری شده، راههای گوناگون ارائه شده و تجزیه تحلیل آنها، تصمیم گرفتم با توجه به اصول و مبانی بیان شده به این موضوع پردازیم تا علت مشکلات رفتاری دانش آموزان با تدریس این درس برطرف شود .

چگونگی اجرای راه جدید :

در واقع اخلاق، تجربه یا حاصل تجربه (برداشت) است. ویکی از دلایل اختلال رفتاری دانش آموزان، فقدان ارائه الگوهای مناسب برای پرورش اخلاق و رفتار اسلامی دانش آموزان است.

ابتدا آموزش را با گزارش نویسی مصاحبه، تحقیق و پژوهش از طریق استفاده از اینترنت و مطالعه مجلات و روزنامه‌ها، درباره اشخاصی که به سبب کردارهای آموخته خوبشان در جامعه مطرح شده اند شروع کردم، همچنین برای برجسته کردن کردارهای خوب معلمان، سایر مسئولان و دانش آموزانی که مورد علاقه اکثریچه‌ها بودند با تاکید روی کردارهای آموخته خوب این افراد که دیگران هم می‌توانند آنها را یاد بگیرند از فراگیران خواستم گزارش تهیه کنند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

در آغاز آموزش، ضمن اشاره به انواع گزارش و شرایط آن دانش آموزان را با اصول مصاحبه و نحوه یادداشت یادداشت ضبط کردن مطالب آشنا کردم؛ پس از آن در کلاس هرکس گزارش خود را ارائه نمود. پس از تهیه گزارش نهایی این گزارش ها توسط مربی پرورشی، مربی قرآن و امام جماعت مدرسه مورد ارزیابی قرار گرفت.

با همکاری دانش آموزان کلاس و مسئولان مدرسه برخی از آن ها را در روزنامه دیواری مدرسه منتشر

کردیم که در زنگ های تفریح همه دانش آموزان مدرسه این گزارشات را می خواندند. استفاده از تصاویر اشخاصی که به سبب کردار آموخته ی خوبشان مشهور شده اند و به قشر خاصی تعلق دارند، در روزنامه دیواری و روی دیوار

کلاس درس یکی دیگر از اقدامات انجام شده بود. همچنین با استفاده از منابع موثق اینترنت مطالب مفید دینی و آموزنده ای جمع آوری کردم، که در نشریه ای تحت عنوان «نشریه یاردبستانی من» (ضمیمه شده است) از آن مطالب استفاده شد و با همکاری اولیادانش آموزانم به تعداد دانش آموزان کلاس چاپ گردید. در نتیجه از این طریق مطالب دینی موثق و آموزنده ای در اختیار خانواده ها قرار گرفت.

پس از آن برای آنکه اثرگذاری طرح جدید در کردار دانش آموزان مطمئن شوم تصمیم گرفتم آنان را در اداره

امور انضباطی دانش آموزان پایه های پایین تر مدرسه شرکت دهم به همین منظور ابتدا وظایف و تکالیف آنان را

شرح دادم سپس فراگیران را به دو گروه «فرشتگان روی زمین» (آن دسته از دانش آموزانی که فقط به خواندن نماز، شرکت در نماز جماعت مدرسه، داشتن اخلاق و رفتار خوب و انجام تحقیق، مصاحبه و گزارش نویسی پرداخته بودند) و «ستارگان درخشان» (آن دسته از دانش آموزانی که علاوه بر خواندن نماز، شرکت در نماز جماعت مدرسه، داشتن اخلاق و رفتار خوب و انجام تحقیق، مصاحبه، گزارش نویسی، در کلاسهای دارالقرآن شرکت می کردند و عضو بسیج دانش آموزی یا مهدی یاوران مدرسه شده بودند) تقسیم کردم، قرار شد در مدرسه با رعایت اخلاق و رفتار خوب اسلامی برای برطرف کردن نقاط ضعف اخلاقی و رفتاری دانش آموزان پایه های پایین تر تذکرات لازم را به آنان بدهند و الگویی برای دانش آموزان مدرسه باشند. و برای توصیف و تشویق کردارهای آموخته خوب دانش آموزانی که در این زمینه فعال تر و موفق تر بودند از کارتهای امتیاز «مبطلات نماز» استفاده شد. (ضمیمه شده است).

همچنین سعی کردم با برقراری رابطه دوستی با دانش آموزانم موجب شوم کودکان احساس کنند معلم حامی آنان است و اخلاق و رفتار معلم را الگوی رفتاری خود قرار دهند.

برای اثربخشی بیشتر درس هدیه های آسمان و ارتباط آن با زندگی روزمره دانش آموزان و کاهش رفتار نامطلوب آنان تصمیم گرفتم از شیوه های جذاب و متنوع مانند اجرای درس با نمایش، بدیعه پردازی (سفر تخیلی به همراه فرشتگان)، اجرای مسابقات مذهبی، جشن سالروز تکلیف و عیاد اسلامی و توضیحات لازم برای این مناسبتها و تلفیق درس هدیه های آسمان با هنر استفاده کنم، به این ترتیب که داستانهای موثقی از زندگی پیامبران، ائمه و بزرگان دین که در زندگی روزمره کودکان کاربرد داشتند مطرح می کردم و فراگیران با تشکیل گروه، احساس درونی خود را تبادل می کردند و هیجانهای درونی، واکنشهای عاطفی خود مانند ترس، خشم، نفرت و... ابراز می کردند و واقعه را با تجربه های زندگی خود مقایسه می کردند سپس آن را به صورت نمایش اجرایی کردند. پایا یادآوری هدف های انکات کلیدی یا عنوان های درس های هدیه های آسمان، از آنان می خواستم متن زیبا یا اشعار ساده یا داستان کوتاهی بنویسند که در آن به جنبه های رفتاری پیامبران و معصومین اشاره شده باشد و نشان دهنده یادگیری درس باشد. این اقدامات باعث شد تصویر زیبا از دین در ذهن فراگیران ایجاد گردد.

همچنین برای آنکه دانش آموزان کلاس پنجم بتوانند مطالب اصلی و عمده درس هدیه های آسمان را از طریق

بازی مرور کنند و به خاطر بسپارند اقدام به ساخت و انتشار انبوه «گردونه کمک آموزشی دانستنی های هدیه های

آسمان» نمودم که با استقبال بی نظیر دانش آموزانم و دانش آموزان بعضی مدارس آبادان مواجه شد. (ضمیمه شده است). یکی از اقدامات انجام شده در این طرح یادداشت اخلاق و رفتار مثبت و منفی دانش آموزان در طول روز توسط خودشان و امضا والدین در زیر یادداشت آنان در دفترچه ای به نام «دفترچه کارهای من» بود، که زنگ هدیه های آسمان آنها را بررسی می کردم و به کسانی که کردارهای آموخته خوب آنان بیشتر از کارهای منفی شان بود کارت امتیاز (کارت های مبطلات نماز) می دادم، اقدام بعدی استفاده از طرح کتابچه بر بال فرشتگان (رمزهای ورود به بهشت) بود. (ضمیمه شده است). بدین ترتیب که در طول همراهی می بایست بچه ها ده مورد توصیه های عملی اسلام درباره اخلاق و رفتار پسندیده را در کتابچه خود یادداشت کنند و در پایان همراه به نوبت آنها را در کلاس بخوانند، سپس به کسانی که با نظرو تایید اکثر دانش آموزان به توصیه های بیشتری عمل کرده بودند جایزه می دادم

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

یکی دیگر از اقدامات انجام شده برگزاری مراسم بزرگداشت برجستگان علم، دین و هنر، با تاکید غیرمستقیم روی کردارهای آموخته خوب ایشان، بود که در پایان هر ماه یک زنگ رابه این کار اختصاص می دادم. بدین ترتیب که در پایان هر ماه یک نفر از فراگیران به عنوان سخنگوی کلاس مطالبی را که دانش آموزان راجع به کردارهای خوب این افراد جمع آوری کرده بودند می خواند و بقیه دانش آموزان درباره چگونگی انجام دادن این کارها در زندگی روزمره خود بحث و تبادل نظری کردند و به نتایج کلی می رسیدند. دعوت طلاب دختر از حوزه علمیه به مدرسه و پاسخگویی به سوالات بچه ها و صرف ناهار با آنان، در ایجاد علاقه دانش آموزان به شخصیت های مذهبی و الگو قرار دادن آنان نقش به سزایی داشت.

گرد آوری اطلاعات (شواهد ۲)

برای اینکه دقیقاً مشخص شود که روشهای به کار گرفته شده موثر بوده است یا نه تصمیم گرفتم اطلاعات

عینی و موثق جمع آوری کنم، جلسه ای را برای این منظور تشکیل دادیم که نتایج آن از این قرار است:

- ۱- مقایسه نمرات دانش آموزان در درس هدیه های آسمان، پیش از آموزش و پس از آن .
 - ۲- نظر خواهی از والدین متخصص و اهل فن در باره ی این موضوع و روش به کار گرفته شده برای از بین بردن اختلالات رفتاری دانش آموزان.
 - ۳- نظر خواهی کتبی از دانش آموزان، والدین در باره تاثیر روش جدید آموزش درس هدیه های آسمان و نتایج آن
 - ۴- ارزشیابی از درس هدیه های آسمان بر اساس معیارهای پیش بینی شده
- شواهد جمع آوری شده نشان داد که هر ۴ راه پیشنهادی مناسب است و دانش آموزان از آنها اظهار رضایت می کردند. همچنین مشاهدات تغییرات رفتار دانش آموزان کلاس مؤید این نکته بود که پس از اجرای طرح
- ۲۱ نفر (۰/۰۷۲/۴۱) دانش آموزان کلاس دارای اخلاق و رفتار اسلامی شدند و ۸ نفر (۰/۰۲۷/۵۸) باقی مانده نیز انگیزه قوی برای داشتن این اخلاق و رفتار پسندیده داشتند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

تجدید نظر در روشهای انجام گرفته و اعتبار بخشی آن:

پس از جمع آوری اطلاعات لازم در باره چگونگی اجرا و نتایج آن با توجه به نظرات و انتقادات اظهار شده، در یک جلسه گروهی بامدیروبرخی از معلمین، مربی پرورشی، مربی قرآن و امام جماعت مدرسه تصمیم گرفتیم تا جایی که می توانیم کاستی های نظری و عملی خود را برطرف سازیم.

شواهد هم نشان می داد که هر ۴ روش موثر واقع شده است و هر چه ارتباط و علاقه دانش آموزان به شخصیت های مذهبی و جمع آوری اطلاعات درباره اخلاق و رفتار برجستگان دین، علم و هنر بیشتر می شود، انگیزه آنان نیز به داشتن اخلاق و رفتار اسلامی بیشتر می شود، و نتایج زیر حاصل شد:

نتایج

از آن چه گذشت به نتایج زیر می توان اشاره کرد:

- ۱- دانش آموزان به درس هدیه های آسمان علاقه مندتر شدند و شوق و انگیزه اخلاق و رفتار اسلامی در آنان تقویت شد.
- ۲- مشارکت و همکاری دانش آموزان در فعالیت و کارهای گروهی بیشتر شد.
- ۳- دانش آموزان به اهمیت درس هدیه های آسمان و کاربرد دستورات دینی در زندگی روزمره و نتایج دنیوی و اخروی آن پی بردند و اخلاق و رفتار اسلامی در آنان پرورش یافت.
- ۴- اکثر دانش آموزان در کلاس های دارالقرآن، انجمن مهدی یاوران و بسیج دانش آموزی شرکت کردند.
- ۵- ناهنجاریهای رفتاری در دانش آموزان به حداقل رسید و در کلاس چیزی گم نشد.
- ۶- والدین از بهبود رفتار فرزندان خود نسبت به اعضای خانواده و رفتار اجتماعی آنان ابراز رضایت کردند.
- ۷- عادت به جستجو، تحقیق، بررسی و مطالعه بیش از پیش در میان دانش آموزان گسترش یافت.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

۸- مشارکت برای تقویت اخلاق و رفتار اسلامی دانش آموزان دوره ابتدایی از سوی معلمان - دانش آموزان و دیگر اعضای کادر آموزشی مدرسه افزایش یافت.

۹- اجرای این طرح زمینه های رشد اجتماعی دانش آموزان را فراهم ساخت.

۱۰- ارتباط دانش آموزان، باطلبه های حوزه علمیه و شناخت الگوهای مذهبی باعث شد تصویری روشن و زیبا از افراد مذهبی در ذهن دانش آموزان ایجاد شود و انگیزه داشتن اخلاق و رفتار اسلامی در فراگیران تقویت شود.

۱۱- افزون بر دانش آموزان، معلمان نیز خود با مطالب، دیدگاهها و تجربه های جدید آشنا شدند.

۱۲- تصمیم گرفته شد درس هدیه های آسمان نسبت به سایر دروس با اهمیت خاص تدریس شود و در تدریس این درس از شیوه های متنوع و جذاب استفاده شود تا ریشه ایمان تقویت شود.

نتیجه گیری:

باتوجه به اینکه اخلاق صرفاً درس خاص یا وعظ و خطابه نیست، بلکه عمل است و در کردارهای انسان جلوه گر می شود و تدریس مطالب اخلاق اسلامی زمانی در رشد و گسترش کردارهای دانش آموزان مشاهده می شود که مدیر و معلمان، و پیش از ایشان خانواده ها، الگوهای عینی و عملی چنین رویکردهایی باشند. اگر رابطه معلمان دوره ابتدایی با دانش آموزان بر پایه دوستی و صمیمیت باشد، می توانند با اخلاق و رفتار خود عملاً به دانش آموزان اخلاق و کردار اسلامی را آموزش دهند، و از سوی دیگر بایستی خود مطالب اخلاقی به صورت داستانهایی از اشخاص عینی معاصر یا نزدیک به زمان کودکان و نوجوانان مطرح شوند. و در این گونه داستان ها کردارهای خوبی که این افراد آن ها را آموخته اند مطرح شود و حتماً از افراد عادی باشند. چون در غیر این صورت، برای دانش آموزان احتمال این برداشت وجود دارد که: «چنین کرداری از عهده همه کس ساخته نیست».

گزارش نویسی مصاحبه، استفاده از اینترنت و مطالعه مجلات و روزنامه ها، درباره اشخاصی که به سبب کردارهای آموخته خوبشان مشهور شده اند، برجسته کردن کردارهای خوب دانش آموزانی که مورد علاقه اکثر دانش آموزان هستند، معلمان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

وسایر مسئولان مدرسه و مصاحبه و تهیه گزارش درباره آنان توسط دانش آموزان؛ البته با تاکید روی کردارهای آموخته‌ی خوب که دیگران هم می‌توانند آن‌ها را یاد بگیرند. و تدریس درس

هدیه‌های آسمان باروش‌های متنوع و جذاب مانند تلفیق با هنر، ایفای نقش، بدیعه‌پردازی، اجرای مسابقات، جشن سالروز تکلیف و اعیاد اسلامی و توضیحات لازم برای این مناسبت‌ها، همچنین اعزام مبلغین دینی از حوزه

علمیه به مدارس، در نتیجه، ارتباط نزدیک دانش آموزان با طلاب دینی و شناخت الگوهای مذهبی باعث می‌شود تصویری زیبا از دین در ذهن فراگیران ایجاد شود و انگیزه داشتن اخلاق و رفتار اسلامی در آنان تقویت شود.

استفاده از وسیله کمک آموزشی «گردونه کمک آموزشی دانستنی‌های هدیه‌های آسمان»، «دفترچه کارهای من»، «کتابچه بربال فرشتگان»، «نشریه یار دبستانی من»، «کارتهای امتیاز مبطلات نماز» نقش اساسی در معرفی دین، احکام دین و ایجاد انگیزه در دانش آموزان برای گرایش به اخلاق و رفتار اسلامی داشت. به طوری که در پایان اجرای طرح همه دانش آموزان به خوبی قادر به پاسخگویی مطالب مربوط به درس هدیه‌های آسمان بودند و هیچ‌گونه مشکلات رفتاری در دانش آموزان مشاهده نشد.

پیشنهاد:

اگر روحانیون و علمای محترم دین بتوانند در طول سال تحصیلی حداقل یک یا چند بار در مدارس و در کلاس‌های درس حضور داشته باشند و از نزدیک با دانش آموزان ارتباط دوستانه برقرار کنند، به طوری که بچه‌ها بتوانند

سوالات خود را مشخصاً از ایشان بپرسند، بالگوهای مذهبی بیش‌تر آشنایی شوند و انگیزه داشتن اخلاق و رفتار اسلامی در دانش آموزان بیشتر تقویت می‌شود.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

منابع و ماخذ :

- رضانی فاطمه(۱۳۸۳)، دیدگاه برنامه جدیدتعلیم و تربیت دینی دوره ابتدایی درباره یادگیری، ماهنامه رشدآموزش ابتدایی،سال هشتم، شماره ۶۲،ص ۱۲
- رضانی فاطمه(۱۳۸۳)، آشنایی بانقش وجایگاه کتاب کارهدیه های آسمان درآموزش ویادگیری ماهنامه رشدآموزش ابتدایی،سال هشتم،شماره ۶۱،ص ۱۲
- رحیمی علیرضا،(۱۳۸۲)نقطه آغاز درتعلیم و تربیت دینی بصیرت گرا، ماهنامه رشدآموزش ابتدایی،سال ششتم، شماره ۵۰،ص ۷۰
- دبلیو.هونیت(۱۳۸۱)پرورش شخصیتی و اخلاقی، ترجمه متون دفترانتشارات کمک آموزشی، ماهنامه رشد معلم،سال بیستم شماره ۸،ص ۱۸
- معمدی تلاوکی محمدتقی- احمدی محمد رضا(۱۳۸۵)، فرصتی برای تفکر، (استفاده ازراهبردیاددهی- یادگیری بدیعه پردازی درتدریس هدیه های آسمان)، ماهنامه رشدآموزش ابتدایی، دوره دهم، شماره ۸۳،ص ۲۸
- احمدی محمد رضا(۱۳۸۵)راهکارهایی برای رویگردانی از ارزشیابی نتیجه محور ماهنامه رشدآموزش ابتدایی، دوره دهم، شماره ۸۳،ص ۲۱
- راصد سعید(۱۳۸۵) در محضر پیامبر همراه با کودکان (مروری بر موضوع پیامبر اعظم در کتاب های درسی هدیه های آسمان، ماهنامه رشدآموزش ابتدایی، دوره دهم، شماره ۸۳،ص ۱۸
- محمدی فاطمه(۱۳۸۵) تاثیر فنون روان شناختی بر کیفیت تدریس، ماهنامه تکنولوژی آموزشی، دوره ۲۲، شماره ۸، صفحه ۴